

Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri

Dış Politika Nedir?

Bir devletin milli çıkarlarının biçimlendirdiği amaçlara ulaşmak için diğer devletlerle ve uluslararası kurumlarla olan diplomatik, ekonomik, siyasi ve hukuki ilişkileri kapsayan siyasi faaliyetlerine **dış politika** denir.

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasının Temel İlkeleri

- Tam Bağımsızlık
- Akılcılık
- Millî Menfaatleri Esas Alma
- Barışçı anlayış
- Gerçekçilik
- Mütekabiliyet (Karşılıklılık)
- Türk ve Dünya Kamuoyunu Dikkate Alma
- Atatürk, uluslararası ilişkilerde Türkiye'nin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygı duyan devletlerle iyi ilişkiler kurmaya önem vermiştir.
- Ülkemizin takip ettiği dış politika anlayışının olumlu yansımaları olmuştur.
- Dış politikada uygulanan ilkeler ile yakın tarihe kadar sorun yaşadığımız İngiltere ve Yunanistan gibi ülkelerle karşılıklı dostluk ve iş birliği gelişmeye başlamıştır.
- Bu durum hem ülkemizin güvenliğinin sağlanmasına hem de dünya barışının korunmasına katkı sağlamıştır.
- Atatürk dönemi Türk dış politikası, genellikle Lozan Barış Antlaşması'ndan kalan sorunları çözmek üzerine yoğunlaşmıştır.

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası Konuları

- Yabancı okullar sorunu
- Musul sorunu
- Nüfus mübadelesi sorunu
- Dış borçlar sorunu
- Milletler Cemiyetine giriş
- Balkan Antantı
- Boğazlar sorunu
- Balkan Antantı
- Hatay konusu

Atatürk'ün Sözleriyle Dış Politika İlkeleri

Tam bağımsızlık

"Siyasi, mali, iktisadi, adli, askerî, kültürel ve benzeri... Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek anlamıyla bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir."

Akılcılık

"Akıl, mantık ve zekâ ile hareket etmek bizim en belirgin özelliğimizdir."

Mütekabiliyet (Karşılıklılık)

"Şüphesiz, hukukumuz, şeref ve değerimize saygı gösterildikçe karşılıklı saygıda asla kusur etmeyeceğiz."

Barışçı anlayış

"Yurtta sulh, cihanda sulh için, çalışıyoruz"

Millî Menfaatleri Esas Alma

"Dış siyaset, bir toplumun iç kuruluşu ile sıkı şekilde ilgilidir. İç kuruluşa dayanmayan dış siyasetler daima mahkûm kalırlar. Bir toplumun iç kuruluşu ne kadar kuvvetli, sağlam olursa dış siyaseti de o nispette güçlü ve dayanıklı olur."

Gerçekçilik

"Büyük hayaller peşinden koşan, yapamayacağımız şeyleri yapar gibi görünen sahtekâr insanlardan değiliz."

Türk ve Dünya Kamuoyunu Dikkate Alma

"Ben düşündüklerimi önce milletimin arzusunda, ihtiyaç ve iradesinde görmeyi şart sayan ve bunu gördükten sonra ancak, uygulaması ile kendimi vazifeli bilen bir adamım."

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Yabancı Okullar Sorunu

1926

Musul Sorunu

1926

Nüfus Mübadelesi Sorunu

1930

Dış Borçlar Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyetine Giriş

1932

Balkan Antantı

1934

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

1936

Sadabat Paktı

1937

Hatay'ın Anavatan'a Katılması

1939

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Yabancı Okullar Sorunu

- Osmanlı'nın verdiği ayrıcalıklardan yararlanan yabancı devletler Osmanlı topraklarında birçok okul açmıştı.
- Bu okullarda devletin yeterince denetim hakkı yoktu.
- Bunu değerlendiren yabancı okullar, eğitimden çok misyonerlik gibi zararlı faaliyetler gerçekleştiriyordu.
- Bu durum azınlıkların isyan etmeleri, toplum içinde kültür farklılıklarının oluşması gibi bir çok sonucu beraberinde getirmişti.

Lozan'da Yabancı Okullar Konusu

Yabancı okullar, Türk Hükûmetinin koyacağı kurallara uymaları şartıyla faaliyetlerine devam edebileceklerdir.

- Lozan'dan sonra yabancı okullarla ilgili yasal düzenlemeler yaptı.
- "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" çıkarılarak yabancı okulların ayrıcalıklarına son verildi ve bu okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı.
- 1926 yılında hazırladığı Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun ile yabancı okulların faaliyetlerini yeniden düzenledi.
- Yabancı okullara Türk öğretmenler tarafından Türkçe okutulmak üzere tarih ve coğrafya dersleri de konuldu.
- Ayrıca tüm yabancı okulların Türk müfettişler tarafından denetlenmesi kararlaştırıldı.
- Türkiye yabancı okullar konusunu tüm tepkilere rağmen Milletler Cemiyetine bile götürmedi. Gerekçe ise iç meselemiz olarak kabul ettiğimiz bu konuya başka devletlerin karışmalarını önlemektir.

Not: Bu konu daha çok FRANSA ile aramızda sorun olmuştur.

Dış Borçlar Sorunu

- Osmanlı Devleti dış ülkelerden aldığı borçların faizini dahi ödeyemez hâle gelmiş ve iflas etmişti.
- Alacaklı devletler "Düyûn-u Umûmiye" adıyla bir teşkilat kurup Osmanlı'nın bazı gelir kaynaklarına el koydular.

Lozan'da Dış Borçlar Konusu

Borçlar, Türkiye ile Osmanlı'dan ayrılan devletler arasında paylaşılacak ve yirmi yıl içinde ödenecektir.

- 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı Türkiye'nin ekonomisini olumsuz etkileyince ödemede aksaklıklar yaşandı.
- Türkiye ve Fransa arasında 1933 yılında borçlarla ilgili bir görüşme daha yapıldı ve yeni bir antlaşma imzalandı.
- Bu antlaşmadan sonra Türkiye'nin ödeyeceği borçların taksit süreci uzatıldı.

Not: Osmanlı'dan kalan dış borçların son taksidi 1954 yılında ödendi.

Musul Sorunu

- Misakımillî toprağı olan Musul, Mondros'tan sonra, İngilizler tarafından işgal edilmişti.
- Lozan'da, Misakımillî sınırları içinde yer alan Musul'un, Türkiye'ye bırakılması gerektiğini savunsak da bu teklif kabul edilmemişti.

Lozan'da Musul Konusu

Musul sorunu, Türkiye ile İngiltere arasında, 9 ay içinde yapılacak ikili görüşmelerle karara bağlanacak. Taraflar ortak bir karara varamazlarsa Milletler Cemiyetinin vereceği karar geçerli olacak.

- Türkiye ile İngiltere arasında, 1924'te İstanbul'da başlayan görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. Bunun üzerine konu İngilizler tarafından Milletler Cemiyetine götürüldü.
- Milletler Cemiyetinin oluşturduğu komisyon Musul'un Irak'a bırakılmasına karar veriyse de Türkiye bunu kabul etmedi.
- Doğuda çıkan Şeyh Said İsyanı ile uğraşan Türkiye bu mesele ile ilgilenemedi. 5 Haziran 1926'da Ankara Antlaşması imzalandı.
- Antlaşmayla Musul, İngiltere denetimindeki Irak'a bırakıldı. Günümüz Türkiye-Irak sınırı çizildi.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Yabancı Okullar Sorunu

1926

Musul Sorunu

1926

Nüfus Mübadelesi Sorunu

1930

Dış Borçlar Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyetine Giriş

1932

Bankan Antantı

1934

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

1936

Sadabat Paktı

1937

Hatay'ın Anavatan'a Katılması

1939

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Nüfus Mübadelesi Sorunu

- Türkiye ile Yunanistan arasında, Lozan görüşmeleri devam ederken azınlık sorunun çözümüne yönelik "Türk ve Rum Nüfus Mübadelesine Dair Sözleşme" imzalandı.
- Sözleşmeye göre Anadolu'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler karşılıklı olarak yer değiştirecek; İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkler, bu mübadelenin dışında tutulacaktı.
- Yunanistan, sözleşme şartlarına uymayarak Türkiye'de daha fazla Rum'un kalması için çalıştı.
- Gerginliğin artması ile mübadele sorunu, Milletler Cemiyetinin kararıyla Lahey Adalet Divanı'nda görüşüldüyse de bundan da bir sonuç çıkmadı.
- İtalya'nın Akdeniz'de saldırgan bir politika takip etmesi, Türkiye ve Yunanistan'ı tedirgin etti. Bu durum karşısında iki devlet birbirine yaklaşmaya başladı. 10 Haziran 1930'da Ankara'da imzalanan antlaşma ile İstanbul'da yaşayan Rumlar ile Batı Trakya'da yaşayan Türkler mübadele dışında tutularak mübadele sorunu çözüldü.
- Bu sorun için Milletler Cemiyetine başvurulması **barışçı** bir politika izlediğimiz kanıtıdır.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Boğazlar Sorunu

Lozan'da Boğazlar Konusu

Boğazlar başkanı Türk olan Uluslararası Boğazlar Komisyonu tarafından yönetilecek. Boğazların her iki yakasında askerden arındırılmış bölge bulundurulacak.

- Bu durum egemenlik haklarımıza aykırıydı. Ayrıca gelebilecek tüm saldırılara karşı boğazların güvenliği bulunmamaktaydı.
- 1936 yılına kadar bu durum böyle süregeldi. Bu tarihlerde 2. Dünya savaşı çıkmak üzereydi. Özellikle Boğazlar komisyonun iki ülkesi olan İtalya ve Japonya bu savaşın kahramanlarındandı.
- Türkiye bu durumda komisyonun boğazların güvenliğini sağlayamayacağı sebebiyle Boğazların güvenliğini sağlamak için Milletler Cemiyetine başvurmuştur.
- 1936 yılında İsviçre'nin Montrö şehrinde "**Montrö Boğazlar Sözleşmesi**" imzalanmıştır.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni imzalayan devletler:

• Türkiye	• İngiltere	• Yunanistan
• Sovyet Rusya	• Yugoslavya	• Bulgaristan
• Fransa	• Japonya	• Romanya

Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile;

- Boğazlar Komisyonu kaldırılarak boğazlar Türkiye'ye verilmiştir.
- Türkiye boğazlarda asker bulundurabilme hakkını elde ederek İstanbul ve Boğazların güvenliğini sağlamıştır.
- Misakımilli'ye aykırı olan bir durum ortadan kaldırılmıştır.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Milletler Cemiyetine Giriş

- I. Dünya Savaşı sonrasında dünya barışı için Milletler Cemiyeti kurulmuştu.
- Bu cemiyetin amacı dünya barışını sağlamak olsa da daha çok İngiltere'nin isteklerini yerine getiren bir örgüte dönüşmüştü.
- Musul sorununda cemiyetin İngiliz yanlısı ve taraflı bir politika izlemesi Türkiye'yi rahatsız etmişti.
- Bu nedenle Türkiye uzun süre cemiyete üyelik başvurusunda bulunmadı.
- Türkiye'nin sorunları çözerken barışçıl bir dış politika izlemesi dünya devletlerinin takdirini toplamıştı.
- 1932 yılında İspanya ve Yunanistan'ın daveti üzerine bu cemiyete üye olduk.

Milletler Cemiyeti'ne Götürülen Sorunlar

• Musul sorunu	• Boğazlar
• Boğazlar	• Hatay

NOT: Milletler Cemiyetine üye olmamız barışçı olduğumuzu gösterir.

Yabancı Okullar Sorunu

1926

Musul Sorunu

1926

Nüfus Mübadelesi Sorunu

1930

Dış Borçlar Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyetine Giriş

1932

Bankan Antantı

1934

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

1936

Sadabat Paketi

1937

Hatay'ın Anavatan'a Katılması

1939

Dış Politikada Yaşanan Gelişmeler

Balkan Antantı

- I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve İtalya yeniden silahlanarak saldırgan bir politika izlemeye başladı.
- Bu devletlerin Balkanlar ve Akdeniz üzerinde takip ettikleri yayılcı politika, Türkiye başta olmak üzere Balkan ülkelerini tehdit etti.
- Bu durum karşısında Türkiye bazı tedbirler almak için hareket geçerek Balkan devletlerini bir araya getirmeye çalıştı.
- Çalışmaların bir sonucu olarak 1934 yılında **Balkan Antantı** imzalandı.

Üye ülkeler;

- Türkiye
- Yunanistan
- Yugoslavya
- Romanya
- Türkiye Balkan Antantı ile hem bölge barışına katkı sağlamak hem de yeni bir savaş tehlikesi karşısında Batı sınırını güvenlik altına almak istemiştir.
- Bu kuruluşa üye olmamız **barışçı** bir politika izlediğimizi gösterir.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Sadabat paktı

- İtalya'nın 1935'te Habeşistan'a saldırması, Ortadoğu'da güvenliği tehlikeye düşürmüştü.
- Bu durum karşısında Türkiye ülke ve bölge güvenliğinin sağlanması için bölge ülkeleriyle iş birliğini geliştirmeye çalıştı.
- Balkan Antantı ile Batı sınırını güvence altına alan Türkiye aynı amacı Doğu komşularıyla da gerçekleştirmek istedi.
- Çalışmaların bir sonucu olarak 1937 yılında **Sadabat Paktı** kuruldu.

Üye ülkeler;

- Türkiye
- İran
- Irak
- Afganistan
- Türkiye Sadabat Paktı ve Balkan Antantı ile her ne kadar sınırlarını korumaya çalıştı ise de 2. Dünya Savaşı'nın çıkması ile bu gruplar dağılmıştır.
- Bu kuruluşa üye olmamız **barışçı** bir politika izlediğimizi gösterir.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Hatay'ın Anavatan'a Katılması

Lozan'da Hatay Konusu

Türkiye-Suriye sınırı, Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'nda olduğu gibi kabul edilecek. Kısacası Hatay Fransa'nın sömürgesi olan Suriye'ye bırakıldı.

- Hatay Fransa'nın sömürgesi olan Suriye'ye bırakıldı.
- 2. Dünya Savaşı öncesi Almanya'nın yeniden silahlanması Fransa'yı oldukça endişelendirmişti.
- Bunun üzerine Fransa kendi topraklarının güvenliğiyle ilgilenmek için manda bölgelerinden çekilmeye başladı.
- Türkiye, Fransa'ya diğer manda bölgelerine verdiği bağımsızlığın Hatay'a da verilmesini istedi. Fransa bu talebi reddedince Türkiye konuyu Milletler Cemiyetine taşıdı.
- Milletler Cemiyeti 2 Eylül 1938 yılında Hatay'ın iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde Suriye'ye bağlı özerk bir devlet olmasına karar verdi.
- 29 Haziran 1939'da ise Hatay Millet Meclisi oy birliğiyle Türkiye'ye katılma kararı aldı.
- Türkiye'nin Hatay konusunu Milletler Cemiyetine götürerek çözüme kavuşturması **barışçı** bir politika izlediğinin kanıtıdır.
- Atatürk'ün, hastalığına rağmen ölümünden önceki son zamanlarını Hatay konusuyla uğraşması onun **kararlılığının, vatanseverliğinin, özverili olduğunun, fedakârlılığının** bir göstergesidir.

NOT: Atatürk, Hatay'ın ana yurda dâhil olduğunu görememiştir.

Yabancı Okullar Sorunu

1926

Musul Sorunu

1926

Nüfus Mübadelesi Sorunu

1930

Dış Borçlar Sorunu

1930 - 1933

Milletler Cemiyetine Giriş

1932

Balkan Antantı

1934

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

1936

Sadabat Paktı

1937

Hatay'ın Anavatan'a Katılması

1939

Yıllardır ürünlerimizi alarak bizlere destek olan tüm öğretmen ve öğrencilere teşekkür ederiz.

Akıllı Defter, Atölyem, Soru Bankası, Deneme Sınavı, Yaprak Test ve daha fazlası için www.ariyayin.com www.acilkitap.com adreslerini ziyaret edebilirsiniz.

Şeyhmus Yüce
www.sosyalbilgiler.biz